

مهارت‌های اجتماعی و کودکان ناشنوا
(فعالیت‌هایی برای افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان
ناشنوا برای ورود به جامعه)

مؤلفان:

باقر حسنونند

محمد رضا رضایی

سرشناسه	: حسونند، باقر، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: مهارت‌های اجتماعی و کودکان ناشنوا: (فعالیت‌هایی برای افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان ناشنوا برای ورود به جامعه) / مولفان باقر حسونند، محمدرضا رضایی.
مشخصات نشر	: گنگان: انتشارات نوروزی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۸ ص: جدول.
شابک	: 978-600-364-753-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۱۵ - ۱۱۸.
عنوان دیگر	: مهارت‌های اجتماعی برای افزایش مهارت‌های اجتماعی کودکان ناشنوا برای ورود به جامعه.
موضوع	: کودکان ناشنوا Deaf children
موضوع	: مهارت‌های اجتماعی Social skills
شناسه افزوده	: رضایی، محمدرضا، ۱۳۶۵ -
رده بندی کنگره	: HV ۱۳۹۵ ۵۹۱/۳۰۱
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۹۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۱۵۶۲۸

مهارت‌های اجتماعی و کودکان ناشنوا

مؤلفان: باقر حسونند، محمدرضا رضایی

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۱۱۸ ص

قطع: رقعی

شمارگان: ۳۰۰

شماره شابک: ۴-۷۵۳-۳۶۴-۶۰۰-۹۷۸

چاپ و نشر: انتشارات نوروزی

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

نشانی: گلستان، مگرگان، خیابان شهید بهشتی، بازار رضایع، ۰۱۷-۲۲۲۴۲۲۵۸
 دورنگار: ۰۱۷-۲۲۲۴۰۰۴۷ آدرس الکترونیکی: Entesharate.noruzi@gmail
 سایت انتشارات: www.Entesharate-noruzi.com

فهرست

عنوان	صفحه
پیشگفتار مترجمان.....	۱
مقدمه.....	۵
تعریف مهارت اجتماعی:.....	۷
اجزاء مهارت.....	۹
بیت مهارت های اجتماعی:.....	۱۳
«مهارت های اجتماعی پایه» چه هستند؟.....	۱۴
چگونه مهارت های اجتماعی را به کودکان آموزش دهیم؟.....	۱۵
روش های کمک به رشد مهارت های اجتماعی کودکان:.....	۲۲
برخی از موانع یادگیری اجتماعی لازم برای زندگی در قرن بیست:.....	۲۷
مهارت های اجتماعی در کودکان ناشنوا.....	۳۲
مهارت های اجتماعی کودکان با نوا.....	۳۴
پیشرفت فناوری.....	۳۸
فعالیت هایی برای توسعه مهارت های اجتماعی.....	۴۵
مهارت های اجتماعی مورد نظر در این دوره.....	۴۶
همکاری برای شکار گنج.....	۴۷
آن کسی را که می شناسم.....	۵۰
لطفاً می توانید آن را دوباره تکرار کنید؟.....	۵۳
معمای احساس.....	۵۶
نقاب احساس.....	۵۹
گرفتن لبخند.....	۶۲
پوستر احساسات.....	۶۳
روزهای رنگارنگ من.....	۶۶
پیروی از سرگروه، توقف رقصیدن.....	۶۹
علی می گوید.....	۷۱
مادر به من اجازه می دهید؟.....	۷۳
مرغ قرمز کوچک.....	۷۵

۷۷	زمانی که شما عصبانی می شوید واقعاً، به راستی عصبانی
۷۹	توپ همکاری
۸۰	علامت ماهی ساردین
۸۲	حمل پرتقال
۸۳	جزایر ناپدید شده
۸۵	حل کردن معمای تار عنکبوت
۸۷	مگر ک بد و بزرگ در برابر مادر بزرگ مهربان
۹۰	ن تله زیون
۹۳	احسات غیر قابل بیان
۹۵	آرامش
۹۹	داستان از چی جز ... ؟
۱۰۱	چالش های خانم
۱۰۳	چه اتفاقی رخ می دهه ؟
۱۰۶	پیوست الف
۱۱۰	پیوست ب
۱۱۵	منابع

پیشگفتار

همه کودکان عزیز هستند و همه آنان سرمایه های جامعه کنونی ما می باشند. باید کودکان را پرورش داد و باید آنان را آماده زندگی نمود تا ساختن جامعه خویش را شروع نمایند. در میان کودکان، بعضی از آنان از جمله کودکان ناشنوا جهت آموزش و آماده سازی برای زندگی اجتماعی، روش خاصی، زمان بیشتر، و توجه قابل ملاحظه ای را می طلبند.

این کودکان علاوه بر این که باید آماده زندگی در میان سایر هموعده خود شوند، لزوماً باید راه برقراری ارتباط با سایرین را بیابند. آنها نیز مانند همه الان، نیاز به شادی و زندگی با نشاط دارند. والدین آنان می کوشند تا کودکانشان بتوانند به طور مستقل از خود مراقبت کنند. آنان امیدوارند فرزندانشان در آینده دوستان خوبی را بیابند و شغل مناسبی برای خود فراهم نمایند و قطعاً امید آن را دارند روزی بتوانند خانواده ای گرم و صمیمی تشکیل دهند. این دسته از کودکان برای رسیدن به این مراحل باید موارد بسیاری را بیابند. آن ها باید یاد بگیرند چگونه مسئولیت قبول کنند، چگونه با دیگران همکاری پیدا کنند، و بسیاری موارد دیگر این امر برای یک کودک ناشنوا به دلیل نقص دستگاه شنوایی تا حدودی مشکل است و نیاز به همکاری و مساعدت والدین و اطرافیان کودک دارد. این کودکان به دلیل ناشنوایی خود در ابتدا به جهت برقراری ارتباط با مشکل روبرو می باشند و برای کسب استقلال در امور شخصی و کسب مهارت های اجتماعی و زیستی نیاز به

کمک دارند. اما کمک رسانی به این قبیل از کودکان نباید مانع آزادی و سلب رضایت و مداخله مستقیم در زندگی آنان گردد. قطعاً این قبیل از کودکان نیازمند توجه بیشتری در زندگی می باشند و ممکن است گاهی نیاز به کمک والدین خود نیز داشته باشند اما باید دانست که آنها هم مانند سایر کودکان از عهده کارها بر می آیند و نباید مانع فعالیت و لذت بردن از زندگی، دست ورزی و تجربه اندوزی آنها گردید. والدین کودک ناشنوا علاوه بر راهنمایی و مواظبت از او باید اجازه دهند تا کارهایی را که کودک آن دیگر انجام می دهند او هم انجام دهد.

باید به این دقت که از کودکان اجازه داده شود در گروه دوستان و همسالان قرار گیرد و به حالت بازی بپردازد. دوجرخه سواری نماید و از خیابان رد شود. البته همانطور که گفته شد انجام این قبیل از فعالیت ها مستلزم آموزش ویژه برای کودکان ناشنوا می باشد. پر واضح است که منظور بیشتر کودکان ناشنوا را به معنی می توان فهمید و به ندرت می توان بیش از ۲۰ درصد از واژگانی که آن ها می گویند را تشخیص داد. با توجه به این مطالب برای همسالان آنها بسیار سخت است که با دوست ناشنوی خود ارتباط کلامی برقرار نمایند و بالعکس. کودکان ناشنوا به سبب این عارضه سعی می کنند ارتباط دیداری بیشتری برقرار کرده و در شب خوانی نمایند یا در نهایت از طریق اشاره ها و ایماها ارتباط برقرار کنند. والدین و اطرافیان کودک ناشنوا باید به صورت غیر مستقیم مراقب باشند که شیفتت های بچه گانه و دوستان کودک ناشنوا منجر به آزردهی و دل

شکستگی کودک نگردهد. چرا که جبران اینگونه رفتارها بسیار مشکل و چه بسا دارای پیامدهای ناگواری می‌تواند باشد. ثبات بخشیدن و غنی سازی محیط ارتباطی کودک ناشنوا با دیگر کودکان و اطرافیان بسیار مهم و حایز اهمیت است در مورد کودکان ناشنوا باید توجه داشت که در درجه اول درباره نحوه ارتباط با جنبه های اصلی زندگی روزانه (بهداشت، هدیه حرکت و حتی لباس پوشیدن) بسیار طبیعی و مثل سایر کودکان باشند. در درجه دوم در ارتباط با جنبه های حسی - حرکتی و روانی - حرکتی آن‌ها به ر با اطلاع از وضعیت خود نسبت به سایرین برخورد نمایند. از طرف دیگر باید به این گونه کودکان آموزش داد و آنها را هدایت کرد که تا آن‌ها برای یک زندگی مستقل آماده شوند. به مرور محدوده فعالیت کودک از محیط خانواده و سپس مدرسه و جامعه گسترش یابد. اهداف مورد نظر شامل تمام فعالیت های روزانه مسئولیت‌های متناسب با جنسیت و سن از قبیل شست و شو، زمان غذاخوردن، لباس پوشیدن، بازی کردن و... خواهد بود که به لحاظ ارتباطی تا حد ممکن به صورت سرگرمی و در قالب بازی دنبال شود.. اغلب رفتار اطرافیان کودک ناشنوا باعث می‌گردد که محدودیت های زیادی در دسترسی به اطلاعات از محیط برای کودکان شایع فراهم سازند. در محیط های طراحی شده به وسیله بزرگسالان، این کودکان ممکن است فرصت شناسایی یا اعتماد به منابع محرک های حسی را نداشته و یا فرصت تجربه آن‌ها در این زمینه کافی نباشد. آنان در کنترل محیط

خودشان محدودیت دارند یا اسیر مداخله‌های بزرگسالان هستند که این امر سلامت روان کودک ناشنوا را به مخاطره می‌اندازد. در ارتباط با کودک ناشنوا باید توجه داشت آنها در معرض خطر بیشتری از کارکرد سلامت روانی قرار دارند و اگر از سوی والدین، اطرافیان و دوستان کودک ناشنوا این مسایل نادیده گرفته شود، دامنه وسیعی از اختلال‌های روان‌گین از قبیل افسردگی، مشکلات اجتماعی و رفتارهای پرخطرگراانه را برای کودک رقم خواهد زد. لذا باید در این زمینه و درحوزه چگونگی رفتار با کودک ناشنوا تلاش زیادی را به جهت درک مناسب این قبیل از کودکان انجام داد. این کتاب تلاش شده علاوه بر مروری اجمالی بر مهارت‌های اجتماعی، فصل‌بندی مفید در زمینه آموزش مهارت‌های اجتماعی برای کودکان ناشنوا ارائه شود که به عنوان راهنمایی برای والدین و مربیان این کودکان مورد استفاده قرار گیرد.

اقدر حسنون

محمدرضا رضایی

مقدمه

طبق تحقیقات و مطالعات انجام شده، یکی از مسائلی که در مقطع ابتدایی و دیگر مقاطع از اهمیت زیادی برخوردار است، داشتن مهارت اجتماعی دانش آموزان است.

مهارت اجتماعی به مجموعه رفتارهای فراگرفته قابل قبولی گفته می‌شود که فرد را قادر می‌سازد با دیگران رابطه موثر داشته و از عکس العمل‌های نامعقول اجتماعی خودداری کند (گرشام و الیوت ۱۹۸۴).

مهارت‌های اجتماعی، روشی برای بهبود تعاملات اجتماعی دانش آموزان است. آموزش مهارت اجتماعی بر پایه این اصل قرار دارد که مشکلات کودکان در مهارت‌های اجتماعی غالباً به این دلیل است که کودکان نمی‌دانند در موقعیت‌های اجتماعی چه کار کنند و می‌توان کودکان را برای غلبه بر این مشکل از طریق آموزش داد. ویلیام وآشر (۱۹۹۳) یک پیشنهاد سه قسمتی ارائه کردند:

قسمت اول: به صحبت‌های مربی دربارهٔ معاینه بهتر با همسالان اختصاص دارد، هنگام انجام این کار معلم می‌باید بر آنچه کودک «باید» انجام بدهد متمرکز شود نه بر آنچه نباید انجام دهد.

قسمت دوم: شامل تکرار و تمرین با دیگران است.

قسمت سوم: دادن یک نقش مسئولیتی به کودک در کلاس که به افزایش مقبولیت او در میان همسالانش کمک می‌کند.

همچنین رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان با سبک فرزند پروری والدین مرتبط است. سبک‌های فرزند پروری والدین را حداقل می‌توان در امتداد دو پیوستار تعریف کرد: صمیمیت و خونگرایی (پاسخ‌دهی از سوی والدین) و کنترل یا سخت‌گیری از سوی والدین (بوویند، ۱۹۹۱).

والدین می‌توانند شرایط و فرصت بازی با همسالان را برای کودک فراهم کنند و یا با کودکان خود به نحوی بازی کرده که به رشد مهارت‌های لازم برای بازی با همسالان فرزندشان منجر شود.

از آنجایی که سبک‌های تربیتی والدین با کودکان در رابطه با روابط آن‌ها با همسالان باعث ارتقاء مهارت‌های اجتماعی آنان می‌شود (لبرد و همکاران).

در حال حاضر بسیاری از محققان اعتقاد دارند مهارت‌های اجتماعی آموختنی هستند، زیرا کودکان که در محیط‌های نامناسب و نامناسب بهنجار زندگی می‌کنند و قادر به برقراری ارتباط اجتماعی صحیح با دیگران نیستند و به همین دلیل در میان همسالان و بزرگسالان نه تنها محبوبیت ندارند بلکه در بسیاری از موارد طرد می‌شوند.

اما می‌توان به علل و عوامل دیگری اشاره کرد که عبارتند از:

۱. علل ارثی: که به همراه ژن و از طریق والدین به آن‌ها منتقل می‌شود.
۲. علل زیستی: نقص عضو، اختلال بینایی و شنوایی و...
۳. علل عاطفی: مانند احساس محرومیت از والدین.
۴. علل روانی: وجود فشارهای درونی.

۵. علل اجتماعی: مانند ناب‌ه سامانی، اختلاف و درگیری اعضای خانواده

و...

۶. علل تربیتی: افراط یا تفریط در تربیت، ناهماهنگی بین عاملان تربیتی چه در خانواده و چه در مدرسه و جامعه.

تعریف مهارت اجتماعی:

(پایله: ۱۹۸۱ به نقل از کرامتی ۱۳۸۱) مهارت اجتماعی را بدین شکل تعریف کرده است:

مجموعه توانایی‌هایی است که موجب موفقیت در زندگی اجتماعی فرد می‌شود. هر فرد برای زندگی موفق در یک جامعه، علاوه بر مهارت‌های فردی به مهارت‌های دیگری نیاز دارد که از آن به نام مهارت‌های اجتماعی یاد می‌کنند. کتاب آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه)

مهارت‌های اجتماعی، مجموعه رفتارها، استراتژی‌ها و اکتسابی که از طریق مشاهده، مدل‌سازی، تمرین و بازخورد آموخته می‌شود. این مجموعه شامل رفتارهای کلامی و غیر کلامی و پاسخ‌های مناسب و مؤثری که در پی دارند می‌گردد. رفتارها بیشتر جنبه تعاملی دارند و تقویت اجتماعی را به حداکثر می‌رسانند. بر اساس ویژگی‌ها و محیطی که فرد در آن واقع شده است، توسعه می‌یابند و از طریق آموزش رشد می‌کنند. (کتاب آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه)